EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 12 19
COM(2025) 792 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

AŠTUNTOJI ATASKAITA DĖL BEVIZIO REŽIMO SUSTABDYMO MECHANIZMO

{SWD(2025) 429 final}

Aštuntoji ataskaita dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo

Aštuntoji ataskaita dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo grindžiama Reglamento (ES) 2018/1806 (Vizų reglamento) 8 straipsniu. Pagal Reglamento 8 straipsnio 4 dalį Komisija turi užtikrinti, kad būtų stebima, ar šalys, kurių piliečiams po sėkmingai užbaigto dialogo dėl vizų režimo liberalizavimo suteikta galimybė be vizos atvykti į ES, nuolat laikosi bevizio režimo reikalavimų. Ataskaita apima 2024 m. ir pagrindinius 2025 m. pokyčius. Prie ataskaitos pridedamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, kuriame išsamiai išdėstyti visi svarbūs šioje ataskaitoje aptariamų šalių ir regionų aspektai.

Vizų režimo liberalizavimas yra svarbi ES bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis migracijos, saugumo ir teisingumo srityse priemonių rinkinio dalis. Jis palengvina judumą ir žmonių tarpusavio ryšius. Liberalizavimas gali paskatinti keliones ir turizmą ir sustiprinti ES piliečių ir trečiųjų šalių, kurioms jis taikomas, piliečių verslo, socialinius ir kultūrinius ryšius. Jis taip pat gali paskatinti diplomatinius santykius ir tarptautinį bendradarbiavimą. Kita vertus, Komisijos vykdoma ES bevizių režimų stebėsena parodė, kad dėl bevizio režimo taip pat gali kilti didelių migracijos ir saugumo problemų, kurias būtina spręsti.

Ataskaita apima Vakarų Balkanų šalis partneres ir Rytų partnerystės šalis, taip pat kitus regionus, kurie nėra artimiausi ES kaimyniniai regionai (Rytų Karibų ir Lotynų Amerikos), daugiausia dėmesio skiriant šalims, kurioms taikomas bevizis režimas ir kuriose nustatyta konkrečių su migracija ir (arba) saugumu susijusių problemų, kurias būtų galima įvertinti taikant bevizio režimo sustabdymo mechanizmą.

Šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama vizų politikos suderinimui, migracijai, sienų valdymui, readmisijai, saugumo problemoms ir pilietybės klausimams. Pagal esmines temas suskirstytos pagrindinės išvados pateikiamos šioje ataskaitoje, o konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos pateikiamos priede.

Vizų politikos suderinimas

Dėl to, kad Vakarų Balkanų partneriai ir Rytų partnerystės šalys geografine prasme yra netoli ES valstybių narių teritorijos, jų vizų politiką labai svarbu suderinti su ES vizų politika. Dėl nepakankamo šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašų ir vizų išdavimo procedūrų suderinimo gali padidėti neteisėtos migracijos ir saugumo rizika ES.

Dėl nepakankamo vizų politikos suderinimo trečiųjų šalių piliečiams, kuriems taikomas ES vizos reikalavimas (kai kurie jų kelia didelę migracijos riziką), lengviau pasiekti Vakarų Balkanus be vizos (kai kurie tai daro su suklastotais kelionės dokumentais) ir vėliau neteisėtai sausuma atvykti į Šengeno erdvę, kur jie gali pateikti prieglobsčio prašymus. Be to, pasitaikė atvejų, kai trečiųjų šalių piliečiai, atvykę į Vakarų Balkanus su galiojančiomis vizomis, neteisėtai kirto Sąjungos išorės sienas ir pateikė prieglobsčio prašymą, o tai kelia didelį susirūpinimą dėl vizų išdavimo procedūrų tinkamumo kai kuriose Vakarų Balkanų šalyse partnerėse.

Šiaurės Makedonija yra vienintelė Vakarų Balkanų partnerė, beveik visiškai suderinusi savo teisės aktus su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, – palyginti su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, liko tik vienas skirtumas.

2024 ir 2025 m. Serbija, Albanija, Kosovas[*] ir Juodkalnija padarė pažangą toliau derindami savo teisės aktus su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu.

Kalbant apie Serbiją ir Albaniją, tai buvo padaryta laikantis jų įsipareigojimų pagal reformų darbotvarkę[1]. 2024 m. Serbija susitarimų dėl bevizio režimo su šalimis, kurioms taikomi ES vizų reikalavimai, skaičių sumažino nuo 16 iki 12. Albanija 2024 ir 2025 m. nuolatinių bevizio režimo susitarimų skaičių sumažino nuo 8 iki 6, o sezoninio bevizio režimo taikymo atvejų skaičių – nuo 6 iki 5.

Kosovo vizų politika pradėta stebėti tik 2024 m., kai Kosovo piliečiams suteikta galimybė į ES atvykti be vizos. Tuo metu Kosovas toliau taikė bevizio režimo susitarimus, sudarytus su 19 šalių, kurioms taikomi ES vizų reikalavimai; nuo to laiko šis skaičius sumažintas iki 17.

Po 2025 m. pradžioje įvykusio regreso Juodkalnija panaikino bevizio režimo susitarimus, sudarytus su 5 šalimis, ir sezoninio bevizio režimo taikymo atvejų skaičių sumažino nuo 4 iki 1; taigi bendras Juodkalnijos vizų politikos ir ES vizų politikos neatitikimų skaičius sumažėjo nuo 15 iki 9.

2025 m. Bosnija ir Hercegovina nukrypo nuo ankstesnės pažangos šioje srityje. Bosnija ir Hercegovina nuolatinių bevizio režimo susitarimų ir toliau buvo 7[2], tačiau sezoninio bevizio režimo taikymo atvejų skaičius padidėjo nuo 1 iki 3. Todėl bendras šalies vizų politikos ir ES vizų politikos neatitikimų skaičius padidėjo nuo 8 (2024 m.) iki 10 (šiuo metu).

Realios pažangos Rytų partnerystės šalyse nepastebėta. Moldova ir Ukraina tebėra sudariusios tiek pat bevizio režimo susitarimų su šalimis, kurioms taikomas ES vizos reikalavimas, kiek jų buvo sudariusios 2024 m. pabaigoje[3]: atitinkamai 11 ir 15.

Sakartvelas šiuo metu taiko 26 bevizio režimo susitarimus, sudarytus su šalimis, kurioms taikomi ES vizų reikalavimai, ir nuo 2022 m. nesiėmė jokių tolesnio derinimo veiksmų. Priešingai, 2024 m. Sakartvelas nukrypo nuo pažangos – suteikė galimybę be vizos atvykti Kinijos piliečiams. Sakartvelas taip pat toliau vykdo vizų politiką, kuri iš esmės skiriasi nuo ES *acquis*, visų pirma 17 šalių piliečiams, kuriems tiek ES, tiek Sakartvele taikomas vizos reikalavimas, leidžia atvykti be vizos vien dėl to, kad jie turi vienos iš Persijos įlankos bendradarbiavimo tarybos (GCC) šalių išduotą vizą arba leidimą gyventi.

---

[*] Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

1 SWD(2024) 243 *final* – Komisijos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo patvirtinama Kosovo reformų darbotvarkė ir daugiametė darbo programa pagal Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę.

2 2024 m. kovo mėn. Bosnijai ir Hercegovinai nustačius vizos reikalavimą Omanui, šis skaičius sumažėjo iki 6, tačiau 2024 m. gruodžio mėn. iš ES sudaryto šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, sąrašo išbraukus Vanuatu, jis vėl padidėjo iki 7.

3 2025 m. Moldova atšaukė vieną bevizio režimo susitarimą, tačiau ES pradėjus taikyti vizos reikalavimą Vanuatu, Moldovos vizų politikos ir ES vizų politikos neatitikimų skaičius išliko nepakitęs.

Kaimyninės šalys partnerės, kurioms taikomas bevizis režimas, turi skubiai padaryti didelę pažangą derindamos savo sudarytus šalių, kurių piliečiams taikomas bevizis režimas, sąrašus su ES sudarytais šalių, kurių piliečiams taikomas bevizis režimas, sąrašais, taip pat aktyviau derinti savo vizų procedūras su Šengeno standartais. Be kita ko, į prašymų išduoti vizą teikimo procesą turėtų būti įtrauktas sistemingas biometrinių duomenų, pavyzdžiui, skaitmeninių nuotraukų ir pirštų atspaudų, rinkimas. Nebeturėtų būti taikoma su ES *acquis* nesuderinama praktika, pavyzdžiui, nebeturėtų būti taikomas sezoninis bevizis režimas ir nebeturėtų būti leidžiama atvykti be vizos remiantis trečiosios šalies išduota viza arba leidimu gyventi.

Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, iš kaimyninių šalių partnerių, kurioms taikomas bevizis režimas, tikimasi minimalios laikinos priemonės – griežčiau tikrinti atvykstančius trečiųjų šalių piliečius, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančius iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką.

Migracija, sienų valdymas ir readmisija

Pagrindinis iššūkis šioje srityje tebėra nuolatiniai neteisėtos migracijos srautai į ES per Vakarų Balkanus, nors nuo 2023 m. skaičiai gerokai sumažėjo. Taip yra dėl bendrų ES, jos valstybių narių ir atitinkamų ES agentūrų bei Vakarų Balkanų partnerių pastangų, visų pirma dedamų pagal 2022 m. gruodžio mėn. Komisijos pateiktą *ES veiksmų planą dėl Vakarų Balkanų*[4]. Pagrindinis kelias Vakarų Balkanų maršrutu driekiasi per Serbiją ir Bosniją ir Hercegoviną; Albanija ir Šiaurės Makedonija taip pat yra tranzito šalys (mažesniu mastu). 2024 ir 2025 m. ilga ir sunkiai kontroliuojama Bosnijos ir Hercegovinos ir Kroatijos siena tapo viena pagrindinių neteisėtų migrantų, per Vakarų Balkanus keliaujančių į ES, atvykimo vietų.

Vakarų Balkanų partneriai turės dėti daugiau pastangų kovodami su prekyba žmonėmis ir toliau mažindami neteisėtai gabenamų migrantų skaičių. Vakarų Balkanuose taip pat padaugėjo smurto, susijusio su prekyba migrantais, atvejų. Serbijoje neteisėto migrantų gabenimo tinklai veikia vis aktyviau ir dažniau naudoja smurtą, kai kurias neteisėtai migrantus gabenančias grupes šiuo metu iš dalies sudaro asmenys, turintys tų pačių kilmės šalių pilietybę kaip ir neteisėti migrantai. Reikės toliau intensyvinti pastangas griežtinti kovos su prekyba žmonėmis politiką ir stiprinti operatyvinius pajėgumus šiose srityse.

Didelis iš Indijos ir šiek tiek mažesnis iš kitų Azijos ir Artimųjų Rytų šalių į Sakartvelą atvykstančių piliečių antplūdis kelia susirūpinimą dėl galimos neteisėtos migracijos į ES sausuma ar jūra.

Visos apžvelgiamos šalys partnerės nuolat bendradarbiauja su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX), įskaitant Bosniją ir Hercegoviną, kuri 2025 m. pasirašė susitarimą dėl statuso su šia ES agentūra[5]. Dauguma jų taip pat bendradarbiauja su Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA). Nuolatinė ES ir jos valstybių narių parama teikiant įrangą, rengiant mokymus, keičiantis geriausios praktikos pavyzdžiais ir vykdant bendrą patruliavimą pasienyje davė apčiuopiamų veiklos rezultatų.

---

4 ES veiksmų planas dėl Vakarų Balkanų. Migracija ir vidaus reikalai.

5 Susitarimas dėl statuso su Bosnija ir Hercegovina. Migracija ir vidaus reikalai.

ES valstybių narių ir visų apžvelgiamų šalių partnerių bendradarbiavimas readmisijos srityje iš esmės įvertintas labai gerai ir apie jokias dideles problemas nepranešta. Vis dėlto pastebėta tam tikrų su readmisija susijusių problemų. Nagrinėti readmisijos prašymus iš Bosnijos ir Hercegovinos ir Kosovo vėluota daugiausia dėl nepakankamo grąžinamų asmenų bendradarbiavimo arba jų sukelto trukdymo, o Ukrainos atveju – dėl tebesitęsiančių karo sąlygų.

Pranešta apie nedideles bendradarbiavimo su Kosovu problemas – užregistruoti keli atsisakymai priimti ES kelionės dokumentus, ir bendradarbiavimo su Moldova problemas – ši šalis tam tikrais atvejais atsisakė priimti trečiųjų šalių piliečius, kurie vyko tranzitu per jos teritoriją.

Kalbant apie Serbiją, susirūpinimą tebekelia jos praktika, pagal kurią grąžinimo dokumentai išduodami su sąlyga, kad prieš tai pateikiamas skrydžio planas. Dar vienas ilgalaikis ir rimtas susirūpinimą keliantis klausimas, nepaisant ES ir Serbijos readmisijos susitarimo, yra susijęs su ribotu Serbijos bendradarbiavimu trečiųjų šalių piliečių, kurie vyko tranzitu per jos teritoriją, readmisijos srityje, be kita ko, tais atvejais, kai yra patikimų tranzito įrodymų, kaip antai prieglobsčio prašytojams Serbijos valdžios institucijų išduoti asmens tapatybės dokumentai.

Tikimasi, kad visos šios šalys partnerės nedelsdamos išspręs likusius ES valstybių narių nustatytus neišspręstus klausimus, susijusius su readmisijos įsipareigojimų įgyvendinimu.

Kalbant apie Moldovą ir Ukrainą, bendradarbiavimas su FRONTEX sienų valdymo srityje 2024 ir 2025 m. išliko patenkinamas.

Nepagrįsti prieglobsčio prašymai

Kai kurioms ES valstybėms narėms ir toliau kelia didelių sunkumų šalių partnerių, kurių piliečiams netaikomas vizos reikalavimas, piliečių teikiami nepagrįsti prieglobsčio prašymai. Paprastai šių prašymų patenkinimo lygis yra labai žemas[6], taigi nacionalinėms prieglobsčio sistemoms tenka neproporcinga našta. Nuo 2015 m. iki 2025 m. pirmo ketvirčio 18 proc. prieglobsčio prašymų ES pateikė piliečiai, kurie turi galimybę į ES atvykti be vizos.

ES kaimyninėse šalyse šios kategorijos asmenų pateiktų prieglobsčio prašymų skaičius apskritai sumažėjo; tačiau 2024 m. gerokai padaugėjo prašymų iš Kosovo ir ypač iš Ukrainos (atitinkamai 6 785 ir 28 350). Albanijos (7 140), Sakartvelo (14 530), Moldovos (5 945), Šiaurės Makedonijos (3 435) ir Serbijos (3 270) skaičiai 2024 m., palyginti su 2023 m., gerokai sumažėjo, tačiau vis tiek išliko nemaži.

Artimiausios ES kaimyninės šalys partnerės dėjo pastangas šiai problemai sušvelninti. Kelios vyriausybės, įskaitant Albanijos, Sakartvelo ir Kosovo vyriausybes, rėmė informavimo kampanijas, kad padidintų visuomenės informuotumą apie teises ir pareigas, susijusias su beviziu kelionių į ES režimu. Tarp papildomų priemonių – (Albanijoje ir Sakartvele) nustatyti į Šengeno erdvę vykstančių piliečių patikrinimai išvykimo metu, kurių tikslas – patikrinti, ar jie atitinka atvykimo į Šengeno erdvę sąlygas, be to, (Sakartvele) į tarptautinius oro uostus išsiųsti FRONTEX

[6] Išskyrus Ukrainą.

pareigūnai. Nustatyta, kad šios iniciatyvos buvo veiksmingos, turėtų būti tęsiamos ir turėtų būti pradėtos taikyti ir kitose šalyse partnerėse.

Kaip nurodyta Septintojoje ataskaitoje dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo, dėl Lotynų Amerikos šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, piliečių Europos Sąjungoje teikiamų prieglobsčio prašymų skaičiaus valstybių narių prieglobsčio sistemoms ir toliau tenka didelė našta. Nuo 2015 m. iki 2025 m. pirmo ketvirčio daugiau kaip pusę visų prieglobsčio prašymų, kuriuos per šį laikotarpį pateikė trečiųjų šalių piliečiai, kuriems netaikomas vizos reikalavimas, pateikė Lotynų Amerikos šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, piliečiai. 2024 m. prašymų iš Venesuelos buvo 74 015 ir šis skaičius toliau nuolat didėjo; prašymų iš Peru taip pat padaugėjo iki 27 260. Prašymų iš Kolumbijos sumažėjo, tačiau absoliutūs skaičiai tebekelia susirūpinimą (51 615). Prašymų iš Hondūro (2 380), Nikaragvos (2 475) ir Salvadoro (2 575) taip pat sumažėjo, tačiau išliko daug.

Siekiant užtikrinti bevizio režimo tvarumą, jis turi būti taikomas tik trumpalaikiam buvimui ir juo neturėtų būti piktnaudžiaujama teikiant prieglobsčio prašymus ES. Šiomis aplinkybėmis Komisija ir EIVT toliau bendradarbiaus su svarbiausiomis šalimis, kad užkirstų kelią piktnaudžiavimui beviziu režimu.

Viešosios tvarkos ir saugumo klausimai, įskaitant kovą su korupcija ir dokumentų saugumą

Visos apžvelgiamos šalys glaudžiai bendradarbiavo su Europolu ir Eurojustu. Vakarų Balkanų partneriai toliau aktyviai įgyvendino Bendrą Vakarų Balkanų kovos su terorizmu veiksmų planą ir 2025 m. spalio 30 d. pasirašė naują bendrą veiksmų planą[7].

2024 m. visi Vakarų Balkanų partneriai toliau bendradarbiavo su Europolu ir valstybėmis narėmis ir pasiekė reikšmingų veiklos rezultatų kovodami su sunkiais tarpvalstybiniais nusikaltimais, įskaitant kibernetinius išpuolius, neteisėtą migrantų gabenimą ir organizuotų nusikalstamų grupių vykdomą prekybą narkotikais ir šaunamaisiais ginklais. Visi Vakarų Balkanų partneriai pasiekė konkrečių ir reikšmingų rezultatų išardydami ne vieną nusikalstamą grupuotę.

Nors karas tęsiasi, Ukraina toliau intensyviai bendradarbiavo su Europolu kovos su terorizmu srityje, taip pat kovos su finansiniais nusikaltimais, kibernetiniais nusikaltimais, neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais, sprogmenimis, ChBRB[8] medžiagomis ir prekyba žmonėmis srityse.

Kai kurios valstybės narės pranešė, kad atsirado neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais maršrutų iš Artimųjų Rytų per Moldovą į ES.

Sakartvele tebėra saugumo problemų dėl Rusijos įtakos, ypač atsižvelgiant į sparčiai didėjančią Rusijos diasporą šioje šalyje. Nuo Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą pradžios į Sakartvelą emigravo apie 160 000 Rusijos piliečių. Vis labiau baiminamasi, kad jie Sakartvele gali būti pasitelkti užsienio įtakos operacijoms.

[7] Bendras Vakarų Balkanams skirtas veiksmų planas dėl terorizmo ir smurtinio ekstremizmo prevencijos ir kovos su jais. Migracija ir vidaus reikalai.

[8] ChBRB medžiagos – cheminės, biologinės, radiologinės ir branduolinės medžiagos.

Kova su korupcija buvo vienas iš pagrindinių kriterijų, kuriam per dialogus dėl vizų režimo liberalizavimo pritarė visos artimiausios ES kaimyninės šalys partnerės, kurioms taikomas bevizis režimas. Nuolatinis šio kriterijaus laikymasis tebėra būtina sąlyga beviziam režimui išlaikyti. Dauguma apžvelgiamų šalių laikėsi šio reikalavimo, be kita ko, įgyvendindamos priemones ankstesnėse ataskaitose dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo nurodytoms problemoms spręsti. Tačiau Sakartvelas ne tik tinkamai neatsižvelgė į Septintojoje ataskaitoje dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo pateiktas rekomendacijas dėl kovos su korupcija, bet ir nukrypo nuo pažangos atšaukdamas kai kurias ankstesnes šios srities reformas.

Kalbant apie dokumentų saugumą, visos apžvelgiamos šalys partnerės, išskyrus Ukrainą, palaipsniui visiškai atsisakė nebiometrinių pasų. Paskutinių 2016 m. išduotų nebiometrinių Ukrainos pasų galiojimas baigsis 2026 m. Tokių pasų apyvartoje išliko nedaug. Vis dėlto valstybės narės pranešė, kad Albanijos, Kosovo ir Ukrainos piliečiai naudoja suklastotus arba padirbtus dokumentus, kad neteisėtai atvyktų į ES arba joje liktų, ir kad dalis tokių pasų gaunama dėl korupcijos.

Sakartvele, Kosove, Serbijoje ir Ukrainoje problemų toliau kelia asmenų galimybė pakeisti savo vardus ir pavardes ir gauti naujus tapatybės dokumentus (kartais pakartotinai), nes ja gali būti naudojamasi siekiant išvengti Šengeno informacinės sistemos (SIS) perspėjimų ir apeiti ES draudimus grįžti arba atvykti. Išorės partneriai, bendradarbiaudami su ES, turėtų šį pažeidžiamumą pašalinti.

Ukrainoje dėl atvejų, kai turimas daugiau nei vienas galiojantis biometrinis pasas arba kelionės dokumentai keičiami rankiniu būdu (pvz., pratęsiamas jų galiojimo terminas), kyla rimtų abejonių dėl dokumentų vientisumo ir patikimumo.

Pranešama, kad Bosnijoje ir Hercegovinoje ir Serbijoje organizuotos nusikalstamos grupės dalyvauja gaminant ir platinant suklastotus asmens tapatybės dokumentus, įskaitant įvairių ES valstybių narių pasus ir vairuotojo pažymėjimus. Visų pirma Serbijoje nerimą kelia šių klastočių mastas ir sudėtingumas – kai kurių kokybiškų padirbtų e. pasų šiuolaikinės dokumentų tikrinimo sistemos gali neaptikti.

Pilietybės klausimai, įskaitant pilietybės suteikimo investuotojams programas

Pilietybės suteikimo investuotojams programas įgyvendinančios šalys, kurioms taikomas bevizis režimas, kelia būdingą saugumo riziką, nes trečiųjų šalių piliečiams, kuriems kitu atveju būtų taikomi vizų reikalavimai, gali leisti apeiti standartinius saugumo patikrinimus ir gauti galimybę patekti į Šengeno erdvę įgijus pilietybę.

Tokios programos kelia didelę riziką, susijusią su neteisėta migracija, grėsmėmis saugumui ir mokesčių slėpimu. Ši rizika ypač didelė, jeigu drauge: i) neužtikrinamas pakankamas tikrinimas ir pakankamai išsamus patikrinimas; ii) nėra realaus ryšio tarp prašymus teikiančių asmenų ir pilietybę suteikiančios šalies; ir iii) yra galimybė proceso metu arba jam pasibaigus pasikeisti vardą ir pavardę.

Todėl pagal peržiūrėtą bevizio režimo sustabdymo mechanizmą tokių programų taikymas savaime yra pagrindas sustabdyti bevizio režimo taikymą trečiosioms šalims.

Kalbant apie kaimynines šalis, tokios programos tebevykdomos Šiaurės Makedonijoje, kurioje pagal nacionalinės teisės aktus asmenims, kurie laikomi atstovaujančiais šalies „ypatingiems ekonominiams interesams“, pilietybė gali būti suteikta netaikant ankstesnio gyvenimo šalyje reikalavimų. Tačiau atvejų, kai pilietybė suteikiama pagal šią nuostatą, tebėra nedaug (2023 m. jų buvo vienas, o 2024 m. – du).

2022 m. gruodžio 31 d. Juodkalnija savo programą oficialiai nutraukė. Nepaisant to, valdžios institucijos toliau nagrinėjo pilietybės prašymus, pateiktus iki programos nutraukimo. 2024 m. Vidaus reikalų ministerija priėmė 1 282 sprendimus, pagal kuriuos prašymus pateikusiems asmenims ir jų šeimos nariams suteikta Juodkalnijos pilietybė. 2025 m. balandžio mėn. dar buvo nagrinėjami 29 likę prašymai.

Nors Serbija tokios programos *sensu stricto* nevykdo, pagal jos pilietybės įstatymo nuostatą pilietybę leidžiama suteikti, „siekiant Serbijos Respublikos interesų“. Pagal šią nuostatą pilietybė gali būti suteikiama netaikant ankstesnio gyvenimo šalyje reikalavimo ir neįpareigojant prašymus teikiančių asmenų atsisakyti turimos pilietybės. Nuo 2022 m. pagal šią nuostatą Serbijos pilietybę gavo daugiau kaip 200 Rusijos piliečių; kelių iš šių asmenų profiliai kelia susirūpinimą ES.

Panašus susirūpinimas kyla ir dėl Sakartvelo. Nors šie skaičiai, palyginti su įprastu keliu įgytos pilietybės atvejais, labai nedideli, Rusijos piliečiai, norėdami įgyti pilietybę, galėtų naudotis supaprastintomis natūralizacijos procedūromis. Tiek Serbijos, tiek Sakartvelo atvejus reikia nagrinėti toliau, siekiant nustatyti, ar tokia praktika yra piktnaudžiavimas. Kaip nurodyta Komisijos 2025 m. plėtros dokumentų pakete, kad būtų laikomasi ES teisės, šalys kandidatės turi panaikinti esamas pilietybės suteikimo investuotojams programas ir jų teisinį pagrindą[9].

Pilietybės suteikimo investuotojams programos jau daugelį metų vykdomos penkiose Rytų Karibų šalyse: Antigvoje ir Barbudoje, Dominikoje, Grenadoje, Sent Kitse ir Nevyje bei Sent Lusijoje. Su šiomis programomis siejamos daug didesnės nuolatinės problemos. Apskaičiuota, kad pagal šių šalių taikomas programas išduota apie 107 000 pasų. Prašymų skaičius tebėra didelis – 2023 m. jų pateikta 13 113, o 2024 m. – 10 573. Prašymai išnagrinėjami sparčiai, o atmestų prašymų procentinė dalis labai maža, pavyzdžiui, 2024 m. atmestų prašymų procentinė dalis Antigvoje ir Barbudoje buvo 1,7 proc., Sent Lusijoje – 5,3 proc., o Dominikoje – 6,5 proc., todėl kyla susirūpinimas dėl saugumo ir išsamaus patikrinimo procedūrų tinkamumo.

Reaguodamos į ES pareikštą susirūpinimą[10], penkios Rytų Karibų šalys ėmėsi tam tikrų veiksmų, be kita ko, suderino minimalią 200 000 USD investicijų ribą, sugriežtino patikimumo patikrinimą

---

[9] Žr. 2025 m. balandžio 29 d. Sprendimą Komisija / Malta (pilietybės suteikimas investuotojams), C-181/23, EU:C:2025:283, kuriame Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nustatė, kad valstybė narė pažeidžia SESV 20 straipsnį ir ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą, kai nustato ir įgyvendina natūralizacijos programą, grindžiamą tarp šios valstybės narės ir pagal šią programą prašymus teikiančių asmenų vykstančia komercinio pobūdžio procedūra, kurios pabaigoje šios valstybės narės pilietybė, taigi ir Sąjungos piliečio statusas, iš esmės suteikiami mainais už iš anksto nustatyto dydžio mokėjimus ar investicijas.

[10] Panašų susirūpinimą išreiškė Jungtinės Amerikos Valstijos, Jungtinė Karalystė ir Kanada. Priemonėmis, kurių imtasi, taip pat siekiama patenkinti JAV reikalavimus. Šiuo metu šių šalių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, kai jie vyksta į JAV. Bevizio režimo programa | JAV Vidaus saugumo departamentas.

ir nustatė bendrus dalijimosi informacija ir skaidrumo standartus. Tačiau padėtis ir toliau kelia didelį susirūpinimą.

Šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, taikomos pilietybės suteikimo investuotojams programos kelia nemažą saugumo riziką Šengeno erdvei ir bus toliau nagrinėjamos pagal peržiūrėtą bevizio režimo sustabdymo mechanizmo teisinę sistemą.

Sakartvelas nesilaiko kitų pagrindinių kriterijų

Pagarba pagrindinėms teisėms yra vienas iš pagrindinių kriterijų, kurių Sakartvelas sutiko laikytis dialogo dėl vizų režimo liberalizavimo metu. Nuolatinis šio kriterijaus laikymasis tebėra viena esminių teisės į bevizį režimą išsaugojimo sąlygų.

2024 m. gruodžio 6 d. Septintojoje ataskaitoje dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo Komisija pateikė vertinimą, kad Sakartvelas nesilaikė šio įsipareigojimo, visų pirma 2024 m. gegužės mėn. priimdamas *Įstatymą dėl užsienio įtakos skaidrumo*, o 2024 m. rugsėjo mėn. – teisės aktų rinkinį dėl *šeimos vertybių ir nepilnamečių apsaugos*. Nustatyta, kad abiem iniciatyvomis pažeidžiamos pagrindinės teisės ir laisvės, visų pirma asociacijų laisvė, susirinkimų laisvė ir saviraiškos laisvė, taip pat teisė į privatumą, nes pirmąja iniciatyva gali būti naudojamasi prieš pilietinę visuomenę ir siekiant nutildyti opozicines partijas, o antrąja, pažeidžiant nediskriminavimo principą, nustatomi diskriminaciniai švietimo, taip pat viešų diskusijų ir susibūrimų apribojimai. Todėl Komisija paskelbė konkrečias rekomendacijas, kuriomis Sakartvelas raginamas:

- užtikrinti ir apsaugoti visų piliečių pagrindines teises, įskaitant asociacijos, susirinkimų ir saviraiškos laisvę, teisę į privatumą, teisę dalyvauti viešuosiuose reikaluose, taip pat diskriminacijos draudimą;

- vengti teisės aktų, kuriais ribojamos pagrindinės teisės ir laisvės, kurie prieštarauja nediskriminavimo principui ir atitinkamiems Europos bei tarptautiniams standartams, ir tokius teisės aktus panaikinti. Visų pirma panaikinti *Įstatymą dėl užsienio įtakos skaidrumo* ir teisės aktų rinkinį dėl *šeimos vertybių ir nepilnamečių apsaugos* ir iš dalies pakeisti nacionalinę žmogaus teisių strategiją bei veiksmų planą, kad būtų visapusiškai saugomos LGBTIQ asmenų teisės.

Nuo to laiko Sakartvelas šių rekomendacijų neįgyvendino ir pagrindinėse valdymo ir pagrindinių teisių srityse dar labiau regresavo. Teisės aktų pakeitimais, įskaitant *Užsienio agentų registracijos akto,* taip pat *Dotacijų įstatymo, Organinio įstatymo dėl piliečių politinių asociacijų, Administracinių nusižengimų kodekso* ir *Transliavimo įstatymo* pakeitimus, kolektyviai suvaržyta pilietinė erdvė ir apribotas nepritarimą reiškiančių asmenų, įskaitant protestuotojus, opozicijos atstovus, pilietinės visuomenės organizacijas ir nepriklausomą žiniasklaidą, balsas. Tai ypač paveikė pilietinės visuomenės asociacijas ir žmogaus teisių gynėjus, nes padaugėjo įvairių kliūčių, dėl kurių apsunkinta jų veikla ir dėl to apribotas jų gebėjimas veikti.

2025 m. liepos 14 d. rašte Sakartvelo valdžios institucijoms Europos Komisija priminė reikalavimą toliau laikytis vizų režimo liberalizavimo reikalavimų ir paprašė pateikti naujausią informaciją apie Septintojoje ataskaitoje dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo pateiktų rekomendacijų

įgyvendinimą. Savo atsakyme Sakartvelas nepranešė apie jokią reikšmingą pažangą įgyvendinant Septintojoje ataskaitoje dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo pateiktas rekomendacijas, susijusias su pagrindinėmis teisėmis. Taigi Sakartvelas toliau nesilaiko kriterijų, kuriais grindžiamas ES taikomas bevizis režimas. Atsižvelgiant į šiuos pokyčius, pagal peržiūrėtą bevizio režimo sustabdymo mechanizmą turėtų būti apsvarstytos atitinkamos priemonės.

Išvada

Nors dauguma ES kaimyninių šalių partnerių ėmėsi veiksmų, kad įgyvendintų ankstesnėse ataskaitose dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo pateiktas rekomendacijas, **tebėra didelių problemų**.

Rimčiausias – Sakartvelo atvejis. Ši šalis pažeidė daug įsipareigojimų, prisiimtų dialogo dėl vizų režimo liberalizavimo metu, neįgyvendino beveik nė vienos iš Septintojoje ataskaitoje dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo pateiktų rekomendacijų ir, nepaisydama pastarųjų metų pakartotinių prašymų daryti pažangą vizų politikos suderinimo ir korupcijos prevencijos srityse, 2024–2025 m. dar labiau nukrypo nuo pažangos, be kita ko, pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos klausimais.

Kalbant apie kitas šalis partneres **Vakarų Balkanuose ir Rytų partnerystės** regione, tebėra būtina daryti pažangą siekiant suderinti vizų politiką: derinti trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašus, ir užtikrinti, kad prašymų išduoti vizą nagrinėjimo ir vizų išdavimo procedūros visiškai atitiktų Šengeno standartus. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, Vakarų Balkanų partneriai turėtų skubiai sustiprinti piliečių, atvykstančių be vizų iš trečiųjų šalių, kurios kelia neteisėtos migracijos ar saugumo riziką, patikrinimą.

Nepagrįstų prieglobsčio prašymų prevencija turėtų išlikti visų šalių partnerių, kurioms taikomas bevizis režimas, visų pirma Albanijos, Sakartvelo, Kosovo ir Moldovos, prioritetu. Bosnija ir Hercegovina turėtų labiau stengtis sustiprinti sienų valdymą, be to, reikia toliau budriai stebėti **Sakartvelo ir Serbijos pilietybės suteikimo praktiką**.

Kalbant apie šalis, kurios nėra artimiausios ES kaimynės, tolesnis pilietybės suteikimo investuotojams programų taikymas Rytų Karibų šalyse **kelia nuolatinį ir didelį susirūpinimą dėl saugumo**, o tai gali būti pagrindas sustabdyti bevizį režimą pagal peržiūrėtą bevizio režimo sustabdymo mechanizmą.

Išsamios konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos pateikiamos I priede.

Komisija toliau atidžiai stebės, kaip **įgyvendinami vizų režimo liberalizavimo įsipareigojimai**, vesdama aukšto lygio politinius dialogus, rengdama Teisingumo, laisvės ir saugumo pakomitečių posėdžius ir teikdama reguliarias metines ataskaitas pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą ir plėtros dokumentų rinkinį.

I priedas. Aštuntosios ataskaitos dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo rekomendacijos

Albanija

Albanija ėmėsi veiksmų, kad įgyvendintų daugumą Komisijos anksčiau pateiktų rekomendacijų. Tačiau būtina tolesnė pažanga toliau nurodytose srityse.

a) *Vizų politikos suderinimas*. Albanija pirmiausia turi toliau derinti savo vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, ypatingą dėmesį skirdama toms šalims, kurių piliečiai kelia neteisėtos migracijos ir (arba) saugumo riziką ES. Albanija taip pat turėtų suderinti savo vizų išdavimo procedūras su Šengeno standartais, visų pirma nustatyti, kad nagrinėjant prašymus išduoti vizą būtų renkami biometriniai duomenys (įskaitant skaitmenines nuotraukas ir pirštų atspaudus). Kol vizų politika bus visiškai suderinta, Albanija turėtų tęsti ir stiprinti trečiųjų šalių piliečių, kuriems netaikomas vizos reikalavimas, visų pirma kilusių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, patikrinimą.

b) *Nepagrįsti prieglobsčio prašymai.* Albanija turi toliau taikyti ir stiprinti priemones, kuriomis siekiama sumažinti nepagrįstų prieglobsčio prašymų, kuriuos jos piliečiai teikia ES valstybėse narėse, skaičių, ypatingą dėmesį skirdama nelydimų nepilnamečių teikiamiems prašymams.

c) *Neteisėto buvimo prevencija.* Albanija turi toliau taikyti ir griežtinti priemones, kad užkirstų kelią savo piliečių užsibuvimui Šengeno erdvėje.

d) *Vizų išdavimas ir įdarbinimo priežiūra.* Albanija turi stiprinti prašymų išduoti vizą, kuriuos pateikia trečiųjų šalių piliečiai iš šalių, keliančių neteisėtos migracijos ir (arba) saugumo riziką ES, patikrinimo procesą. Ji taip pat turėtų sugriežtinti tokių vizų išdavimo sąlygas, pagerinti įdarbinimo praktikos stebėseną ir padidinti darbo inspekcijų pajėgumus.

e) *Kova su suklastotais tapatybės dokumentais.* Albanija turi dėti daugiau pastangų, kad nustatytų suklastotus Albanijos asmens tapatybės dokumentus ir neleistų jiems patekti į apyvartą.

f) *Tolesnė veikla, susijusi su pilietybės suteikimo investuotojams programa.* Atsisakyti kurti ir įgyvendinti pilietybės suteikimo investuotojams programą ir panaikinti tokios programos teisinį pagrindą, iš dalies pakeičiant Pilietybės įstatymą.

Bosnija ir Hercegovina

Bosnija ir Hercegovina ėmėsi veiksmų, kad įgyvendintų ankstesnes Komisijos rekomendacijas. Tačiau būtina dėti daugiau pastangų toliau nurodytose prioritetinėse srityse.

a) *Vizų politikos suderinimas*. Bosnija ir Hercegovina turi kuo skubiau toliau derinti savo vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu,

ypatingą dėmesį skirdama toms šalims, kurių piliečiai kelia neteisėtos migracijos ir (arba) saugumo riziką ES.

b) *Vizų išdavimo kontrolė.* Valdžios institucijos turi sustiprinti trečiųjų šalių piliečių iš didelės rizikos šalių teikiamų prašymų išduoti vizą patikrinimą ir sugriežtinti sąlygas, kuriomis tokių šalių piliečiams išduodamos vizos.

c) Sienų valdymas – 1. Bosnija ir Hercegovina turi dėti daugiau pastangų, kad pagerintų sienų valdymą, visų pirma skubiai padidinti sienos apsaugos pareigūnų pajėgumus, spręsti neteisėto sienos kirtimo problemą ir daryti susitarimo dėl statuso su FRONTEX įgyvendinimo pažangą – pradėti daugiau bendrų operacijų didelės rizikos sausumos sienos ruožuose.

d) *Sienų valdymas – 2*. Kol vizų politika bus visiškai suderinta, labai svarbu tęsti ir stiprinti atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems netaikomas vizos reikalavimas, patikrinimą pasienyje; ypatingą dėmesį rekomenduojama skirti pasų autentiškumo tikrinimui. Valdžios institucijos primygtinai raginamos aktyviai bendradarbiauti šiuo klausimu su trečiosiomis šalimis ir oro transporto bendrovėmis ir daryti pažangą kuriant keitimosi keleivių duomenimis (API/PNR) sistemas.

Sakartvelas

2025 m. liepos 14 d. Europos Komisija Sakartvelo valdžios institucijoms nusiuntė oficialų raštą, kuriame priminė pareigą toliau laikytis vizų režimo liberalizavimo kriterijų ir paprašė pateikti išsamią informaciją apie Septintojoje ataskaitoje dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo išdėstytų rekomendacijų įgyvendinimą.

Savo atsakyme Sakartvelas nepranešė apie **jokią reikšmingą pažangą** įgyvendinant Komisijos rekomendacijas. Daugumoje sričių **apie taisomąsias priemones nepranešta**, o keliose kitose **padėtis dar labiau pablogėjo**.

Ypač didelį susirūpinimą kelia tolesnis teisės aktų, įskaitant *i) Įstatymą dėl užsienio įtakos skaidrumo, ii) Įstatymą dėl šeimos vertybių ir nepilnamečių apsaugos, iii) Užsienio agentų registracijos aktą, taip pat iv) Dotacijų įstatymo, Organinio įstatymo dėl piliečių politinių asociacijų, Administracinių nusižengimų kodekso ir Transliavimo įstatymo bei baudžiamojo kodekso pakeitimus*, kuriais **ribojamos pagrindinės teisės ir laisvės** ir **prieštaraujama Sakartvelo europiniams ir kitiems tarptautiniams įsipareigojimams**, taikymas. Sakartvelo valdžios institucijos nesiėmė taisomųjų veiksmų ir **atvirai gynė šias priemones**, remdamosi nacionaliniu suverenitetu ir neatsižvelgdamos į įsipareigojimus, prisiimtus dialogo dėl vizų režimo liberalizavimo metu.

Todėl Komisija daro išvadą, kad **Sakartvelas gerokai regresavo** pagrindinių valdymo ir teisinės valstybės kriterijų, kuriais remiantis buvo suteiktas bevizis režimas, laikymosi srityse. Sakartvelas taip pat regresavo vizų politikos derinimo ir kovos su korupcija srityse. Taigi **aiškiai matyti, kad nesilaikoma įsipareigojimų,** prisiimtų pagal vizų režimo liberalizavimo procesą, ir tokia padėtis **kenkia tarpusavio pasitikėjimui**, kuriuo grindžiamas bevizis režimas.

Atsižvelgdama į tai, kad šis regresas **sisteminis ir sąmoningas**, Komisija apsvarstys tinkamas priemones pagal peržiūrėtą bevizio režimo sustabdymo mechanizmą. Pagal naująsias taisykles pirmuoju etapu bevizis režimas galėtų būti sustabdytas Sakartvelo valdžios institucijų išduotų diplomatinių, tarnybinių ir pareiginių pasų turėtojams, kurie visų pirma yra atsakingi už tai, kad nesiimama veiksmų Komisijos rekomendacijoms įgyvendinti. Naujosiomis taisyklėmis užtikrinamas vienodas sustabdymo mechanizmo taikymas visose valstybėse narėse, nes diplomatinių, tarnybinių ir pareiginių pasų turėtojams nebebus galima taikyti bevizio režimo pagal dvišalius susitarimus, kai ES lygmeniu šioms grupėms vėl bus nustatytas vizos reikalavimas. Antrajame etape, jei Sakartvelo valdžios institucijos klausimų nespręstų, sustabdymas galėtų būti pradėtas taikyti visiems gyventojams. Galiausiai Sakartvelas gali visiškai netekti bevizio režimo statuso ir būti perkeltas į Vizų reglamento I priedą (trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą).

Taip pat reikalaujama, kad Sakartvelas nedelsdamas nutrauktų praktiką, pagal kurią 17 šalių piliečiams, kuriems tiek ES, tiek Sakartvele taikomas vizos reikalavimas, leidžiama atvykti be vizos, nes jie turi vienos iš Persijos įlankos bendradarbiavimo tarybos (GCC) šalių išduotą vizą arba leidimą gyventi.

Kosovas

Apskritai Kosovas toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo reikalavimus. Tačiau būtina dėti daugiau pastangų toliau nurodytiems neišspręstiems klausimams spręsti.

a) *Vizų politikos suderinimas*. Kosovas turi suderinti savo trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą su ES sudarytu sąrašu. Kol vizų politika bus visiškai suderinta, Kosovas turėtų tęsti ir stiprinti keliautojų, kuriems netaikomas vizos reikalavimas ir kurie kelia migracijos ir (arba) saugumo riziką, patikrinimą. Kosovas taip pat turėtų suderinti savo vizų išdavimo procedūras su Šengeno standartais, visų pirma nustatyti, kad nagrinėjant prašymus išduoti vizą būtų renkami biometriniai duomenys (įskaitant skaitmenines nuotraukas ir pirštų atspaudus).

b) *Nepagrįstų prieglobsčio prašymų problemos sprendimas.* Kosovas, bendradarbiaudamas su ES valstybėmis narėmis, turi stiprinti iniciatyvas, kuriomis siekiama stebėti ir mažinti nepagrįstų prieglobsčio prašymų, kuriuos ES teikia Kosovo piliečiai, skaičių. Kosovas taip pat turėtų tęsti ir pritaikyti vykdomą komunikacijos kampaniją, kuria siekiama informuoti piliečius apie jų teises ir pareigas pagal bevizį režimą su ES.

c) *Dokumentų saugumo didinimas.* Kosovas turi stiprinti priemones, kuriomis būtų užkertamas kelias netikra tapatybe grindžiamų tapatybės ir kelionės dokumentų išdavimui ir pagerintas suklastotų dokumentų nustatymas. Šalis turėtų užtikrinti bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis dėl asmenų, dėl kurių Šengeno informacinėje sistemoje (SIS) pateikti perspėjimai ir kurie galėtų prašyti išduoti kelionės dokumentą pasikeitę vardus ir pavardes. Turėtų būti tęsiamas tolesnis bendradarbiavimas su Interpolu dėl pamestų ir pavogtų dokumentų, taip pat turėtų būti visapusiškai įgyvendinamas naujas įstatymas ir administracinės instrukcijos dėl tapatybės kortelių, kad būtų padidintas bendras dokumentų saugumas.

d) *Ne daugumos bendruomenių apsauga*. Kosovas turėtų toliau apčiuopiamai gerinti ne daugumos bendruomenių teisių apsaugą.

Moldova

Moldova ėmėsi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Tačiau reikalinga papildoma pažanga visų pirma toliau nurodytose srityse.

a) *Vizų politikos suderinimas*. Moldova turi derinti savo vizų politiką su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma dėl šalių, kurios kelia neteisėtos migracijos arba saugumo riziką ES. Kol vizų politika bus visiškai suderinta, Moldova turėtų tęsti ir stiprinti griežtą trečiųjų šalių piliečių, kuriems netaikomas vizos reikalavimas, visų pirma kilusių iš šalių, keliančių didelę riziką, patikrinimą.

b) *Nepagrįsti prieglobsčio prašymai.* Moldova turi aktyviau spręsti nuolatinę nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį, kuriuos Moldovos piliečiai teikia ES valstybėse narėse, problemą. Tai galėtų apimti tikslines informavimo kampanijas, pritaikytas atitinkamiems migrantų profiliams, taip pat patikrinimų kertant sieną įvedimą, siekiant pagerinti stebėjimą ir atgrasymą.

Juodkalnija

Juodkalnija atsižvelgė į kai kurias ankstesnes Komisijos rekomendacijas, visų pirma sutrumpino šalių, kurioms taikomas bevizis režimas ir kurių piliečiams taikomas ES vizos reikalavimas, sąrašą ir toliau stebėjo likusius prašymus suteikti pilietybę. Tačiau dar reikia spręsti toliau nurodytus klausimus.

a) *Suderinimas su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu*. Juodkalnija turi suderinti savo vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu. **Juodkalnija privalo nebetaikyti sezoninio bevizio režimo, be kita ko, toms šalims, kurios buvo išbrauktos iš šalių, kurioms nuolat taikomas bevizis režimas, sąrašo.** Juodkalnija taip pat turėtų suderinti savo vizų išdavimo procedūras su Šengeno standartais, visų pirma nustatyti, kad nagrinėjant prašymus išduoti vizą būtų renkami biometriniai duomenys (įskaitant skaitmenines nuotraukas ir pirštų atspaudus).

   Kol vizų politika bus visiškai suderinta, Juodkalnija turi įgyvendinti tikslines saugumo priemones, pavyzdžiui, griežtesnį atvykstančių asmenų, kuriems netaikomas vizos reikalavimas, patikrinimą, ir dokumentuoti, kaip veiksmingai šiomis priemonėmis mažinama neteisėtos migracijos ir saugumo riziką.

b) *Su prašymais išduoti vizą susijusi infrastruktūra.* Rengdamasi pereiti prie peržiūrėtos vizų politikos, Juodkalnija turėtų išplėsti savo vizų išdavimo pajėgumus skaitmenizuodama vizų išdavimo proceso elementus, kad šalių, kurių piliečiams šiuo metu netaikomas vizos reikalavimas, piliečiai galėtų teikti prašymus išduoti vizą, kai bevizis režimas bus panaikintas. Tai palengvins administracinį tvarkymą ir padės suderinti politiką.

c) *Tolesnė veikla, susijusi su pilietybės suteikimo investuotojams programa.* Juodkalnija turi užtikrinti, kad būtų panaikintas programos teisinis pagrindas ir kad visi dar neišnagrinėti prašymai pagal dabar jau nutrauktą programą būtų nagrinėjami laikantis aukščiausių saugumo standartų. **Be to, turi būti peržiūrėti ir prireikus panaikinti galimi ankstesni atvejai, kai pagal šią programą pilietybė suteikta asmenims, kuriems taikomos tarptautinės ribojamosios priemonės**.

Šiaurės Makedonija

Šiaurės Makedonijos bendradarbiavimo migracijos, sienų valdymo ir saugumo srityse lygis išlieka patenkinamas. Imtasi tam tikrų veiksmų, kad būtų atsižvelgta į ankstesnes Komisijos rekomendacijas dėl pilietybės įgijimo dėl ypatingų ekonominių interesų. Reikia dėti daugiau pastangų toliau nurodytiems klausimams spręsti.

a) *Vizų politikos suderinimas.* Šiaurės Makedonija turi iki galo suderinti savo vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu. Šiaurės Makedonija taip pat turėtų suderinti savo vizų išdavimo procedūras su Šengeno standartais, visų pirma nustatyti, kad nagrinėjant prašymus išduoti vizą būtų renkami biometriniai duomenys (įskaitant skaitmenines nuotraukas ir pirštų atspaudus).

b) Šiaurės Makedonija turėtų pranešti apie papildomų patikrinimo priemonių, taikomų į šalį atvykstantiems Turkijos piliečiams, įgyvendinimą ir veiksmingumą, visų pirma kiek tai susiję su neteisėta migracija ir saugumo rizika.

c) *Užsibuvimo atvejai.* Siekdamos sušvelninti nuolatinį Šiaurės Makedonijos piliečių užsibuvimo Šengeno erdvėje reiškinį, valdžios institucijos turi įgyvendinti tikslines iniciatyvas, įskaitant informavimo kampanijas apie bevizio režimo sąlygas ir tvirtesnį bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis.

d) *Pilietybės suteikimo investuotojams programa*. Šiaurės Makedonija turi panaikinti programą ir jos teisinį pagrindą, pateikti informaciją apie prašymus, kurie jau pateikti pagal vadinamąją ypatingo ekonominio intereso nuostatą, ir užtikrinti, kad būtų atliekamas griežtas visų tokius prašymus pateikusių asmenų patikrinimas.

Serbija

Serbija ėmėsi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Tačiau reikia tolesnės pažangos keliose pagrindinėse srityse, visų pirma migracijos, vizų politikos ir pilietybės įgijimo. Reikia spręsti toliau nurodytus klausimus.

a) *Vizų politikos suderinimas.* Serbija turi toliau derinti savo vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, ypatingą dėmesį skirdama toms šalims, kurių piliečiai kelia didelę neteisėtos migracijos arba saugumo riziką ES. Serbija taip pat turėtų suderinti savo vizų išdavimo procedūras su Šengeno standartais, visų pirma nustatyti, kad nagrinėjant prašymus išduoti vizą būtų renkami biometriniai duomenys (įskaitant skaitmenines nuotraukas ir pirštų atspaudus). Kol vizų politika bus visiškai suderinta, Serbija turėtų toliau stiprinti trečiųjų šalių piliečių, kuriems netaikomas

vizos reikalavimas, visų pirma kilusių iš šalių, keliančių didelę riziką, patikrinimo priemones.

b) *Vizų išdavimo procedūros.* Serbija turi sustiprinti šalių, kurios laikomos keliančiomis neteisėtos migracijos ar saugumo riziką, piliečių pateiktų prašymų išduoti vizą patikrinimą. Kartu reikėtų sugriežtinti vizų išdavimą tokiems piliečiams reglamentuojančias taisykles, kad būtų užtikrinta didesnė kontrolė ir derėjimas su ES standartais.

c) *Readmisijos įsipareigojimų įgyvendinimas.* Serbija turi visapusiškai įgyvendinti ES ir Serbijos readmisijos susitarimo nuostatą dėl trečiųjų šalių piliečių, visų pirma tais atvejais, kai trečiųjų šalių piliečiai vyksta tranzitu per Serbijos teritoriją ir tokį tranzitą galima įrodyti dokumentais.

d) *Pilietybės suteikimo praktika*. Serbija privalo nesuteikti pilietybės pagal paspartintas arba supaprastintas procedūras šalių, kurios kelia neteisėtos migracijos arba saugumo riziką ES, piliečiams. Be to, turėtų būti užtikrintas tinkamas ir išsamus visų prašymus teikiančių asmenų patikimumo patikrinimas, be kita ko, pagal įprastą natūralizacijos procedūrą.

Ukraina

Apskritai Ukraina toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo sistemos reikalavimus ir ėmėsi veiksmų, kad įgyvendintų kelias Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Vis dėlto reikia dėti daugiau pastangų, kai tai įmanoma, atsižvelgiant į tebesitęsiančias problemas dėl karo. Visų pirma reikia imtis toliau nurodytų veiksmų.

a) *Vizų politikos suderinimas.* Ukraina turi suderinti savo vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, ypatingą dėmesį skirdama toms šalims, kurių piliečiai kelia neteisėtos migracijos arba saugumo riziką ES.

b) *Dokumentų saugumas*. Ukraina raginama dėti daugiau pastangų sprendžiant naudojimosi suklastotais dokumentais, įskaitant pasus, klausimą.

c) *Kovos su korupcija pastangos*. Ukraina raginama toliau stiprinti savo kovos su korupcija sistemą ir toliau siekti patikimų ir nuoseklių rezultatų vykdant tyrimus, baudžiamąjį persekiojimą ir priimant apkaltinamuosius nuosprendžius su korupcija susijusiose bylose.

Lotynų Amerika

Užsibuvimo ir nepagrįstų prieglobsčio prašymų problemų sprendimas. Nors susijusios Lotynų Amerikos šalys deda daugiau pastangų, jos turėtų imtis papildomų priemonių, kad sumažintų savo piliečių užsibuvimo atvejų skaičių ir nepagrįstų prieglobsčio prašymų, kuriuos ES teikia jų piliečiai, skaičių. Tokios priemonės, kurių kai kurios šalys jau ėmėsi, turėtų apimti, kai įmanoma, patikrinimus ir (arba) patikras išvykstant, komunikacijos kampaniją, kuria piliečiai būtų informuoti apie jų teises ir pareigas pagal bevizį režimą su ES, taip pat kitas priemones, dėl kurių galėtų būti susitarta su ES arba dvišaliu pagrindu su ES valstybėmis narėmis.

Rytų Karibų šalys, taikančios pilietybės suteikimo investuotojams programas

Pilietybės suteikimo investuotojams programų taikymas šalyse, kurioms ES taikomas bevizis režimas, kelia didelį susirūpinimą dėl saugumo. Vykdoma programa, pagal kurią pilietybė suteikiama mainais už iš anksto nustatytus mokėjimus ar investicijas, o atitinkamas asmuo neturi jokio realaus ryšio su ta trečiąja šalimi, yra galimas bevizio režimo sustabdymo pagal peržiūrėtą bevizio režimo sustabdymo mechanizmą pagrindas. Kol tos programos bus nutrauktos, atitinkamos Rytų Karibų šalys turėtų imtis visų būtinų priemonių, kad būtų atliekamas tinkamas prašymus teikiančių asmenų patikimumo patikrinimas.